

მანანა ტაბიძე

ქართული ენის პერიოდიზაციისა და ახალი ქართული სალიტერატურო ენის შესახებ

ტერმინოლოგიური ბურუსი იგივეა,
 რაც ნისლი ნაოსნობისათვის.
 ჰ. შუხარდტი²⁵

დავიწყოთ იმით, რომ ქართული ენის პერიოდიზაციის საკითხი, მართალია, სხვადასხვა კუთხით, მაგრამ აქტუალურია ყოველთვის. ამჟამად ამ აქტუალურობას განაპირობებს ახალი “გლობალიზაციური” ტალღის გავლენით ენაში მიმდინარე ინტენსიური ცვლილებები და ეპოქალური მოთხოვნებით გამოწვეული გარდატეხები; მხედველობაში გვაქვს უაღრესად გააქტიურებული ენობრივი კონტაქტები, წიგნიერების დაქვეითება, ენობრივი იდენტობის რყევა, განათლებისა და კულტურის ინტერნაციონალიზაცია-უნიფიკაცია, ინტერნეტსივრცის მასშტაბურობა და ელექტრონული თარგმანის არასრულყოფილება, რაც უეჭველია თანამედროვე ქართულში უკვე იწვევს ისეთ გარდაქმნებს, რომელიც თანამედროვემდელი ქართულის მიმართ საყოველთაო (ზეპირმეტყველებითსა თუ წიგნურ ენაში) გაუცხოებას წარმოშობს.

ამდენად ენათმეცნიერთა და ლიტერატურათმცოდნეთათვის კვლევით სამუშაოებში აპრობირებული ტერმინოლოგია და ენის სხვადასხვა სიბრტყეში ლინგვისტურ თავისებურებათა სისტემატიზაცია დღეს ფართო საზოგადოებისათვის შეიძლება ნაკლებად გასაგები (და ნაკლებ მისაღებიც) იყოს.

ამ სტატიის დაწერას ბიძგი მისცა გამორჩეული ქართველი ფილოლოგის პავლე ინგოროყვას მსჯელობამ ქართული სალიტერატურო ენის პერიოდიზაციის საკითხებზე²⁶.

პავლე ინგოროყვა, რომელსაც ქართული ფილოლოგიური აზრის განვითარებაში განსაკუთრებული როლი აქვს შესრულებული, გამოირჩევა არა მხოლოდ უაღრესად საინტერესო კვლევებით, არამედ არსებულ თვალსაზრისთა კრიტიკული შეფასების გზით ახალი იდეების მასტიმულირებელი მოღვაწეობითაც. იმის გათვალისწინებით, რომ კონკრეტულ ისტორიულ მონაკვეთში, როდესაც პავლე ინგოროყვას უხდებოდა მოღვაწეობა, სამეცნიერო ცოდნას ზოგ საკითხში ჯერ კიდევ არ ჰქონდა უკიდურესად დეტალიზებული ინფორმაცია საკვლევად მნიშ-

²⁵ ციტირებულია არნ. ჩიქობავას ნაშრომიდან.

²⁶ სტატია პავლე ინგოროყვას 125 წლისთავისადმი მიძღვნილ სამეცნიერო კონფერენციაზე წაკითხული მოხსენების საფუძველზე მომზადდა.

ენელოვან საკითხებთან დაკავშირებით, შეიძლება ვთქვათ, რომ მთელი რიგ საკითხზე ფართო კონტექსტიდან მსჯელობა არც თუ იშვიათად ინტუიციის ხარჯზეც ხდებოდა; დრომ ბევრჯერ დაამტკიცა, რომ დიდ მეცნიერებს ინტუიცია ხშირად უკარნახებდა ისეთ დასკვნებს, რომლებიც მხოლოდ მომავლის კვლევებმა დაადასტურა (ცხადია, ზოგ შემთხვევაში უარყო კიდევ)... ის ფაქტი, რომ წარსულის მეცნიერთა დიდ ჯგუფს თანამედროვეები გვერდს ვერ უვლიან, ან ხშირად უსამართლო მივიწყებისაგან დღეს გამოიხმობენ, ადასტურებს ამ მეცნიერთა ღვაწლსა და თანამედროვე ცოდნის ავ-კარგზე მათ უდიდეს ზეგავლენას.

ასეთია პავლე ინგოროყვაც, რომლის საყურადღებო თვალსაზრისთაგან ამჯერად მხოლოდ ერთს გვსურს შევხვით. საკითხი ქართული ენის პერიოდიზაციას შეეხება.

ამ კუთხით, პ. ინგოროყვას რამდენიმე ძალიან მნიშვნელოვანი თეზისი აქვს გამოთქმული, რომლებთან მიბრუნება და მათი გათვალისწინება-შეფასება ძალიან სასარგებლო უნდა იყოს თანამედროვე ენათმეცნიერებისათვის:

1. “ქართული სალიტერატურო ენა თავისი ისტორიის მანძილზე მე-4 - მე-5-საუკუნეებიდან ახალ ეპოქამდე თავისი ძირითადი ლექსიკური ფონდითა და გრამატიკული წყობით, ლინგვისტურად ერთ ენას წარმოადგენს“.

ამ თეზისში განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს ტერმინი “ერთი ენა“, რამდენადაც ამით ხაზი ესმება იმას, რომ ქართული, განსხვავებით სხვა ენებისაგან (მაგ. ბერძნულის, სომხურის და სხვ.), ორ ან მეტ სხვადასხვა ენად (ძველ და ახალ) კი არ უნდა განვიხილოთ, არამედ, პერიოდიზაციის მიუხედავად, “ერთ ენად“.

1. “ქართული სალიტერატურო ენას, მისი განვითარების ყველა საფეხურზე, როგორც ძველ ქართულს, ისე საშუალო ქართულსა და ახალ ქართულს, ძირითადში საფუძვლად უდევს აღმოსავლეთ და სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ახლოს მდგომი კილოები (ქართლ-კახური და მესხური), რომლითაც ივსებოდა და მდიდრდებოდა ყველა სხვა ქართული დიალექტებისა და კილოების ენობრივი მასალით; ...ქართული სალიტერატურო ენა მისი განვითარების ყველა საფეხურზე, როგორც ძველი ქართული, ისე საშუალო ქართული და ახალ ქართული საერთო ენაა ქართველი ხალხისა, უმაღლესი ფორმა ენისა, - რომელსაც ემორჩილებიან დიალექტები, როგორც დაბალი ფორმები. **სალიტერატურო ქართული ენა მთელი ისტორიის მანძილზე საერთო ენა იყო მთელი ქართველობისათვის, ყველა ქართველი ტომისათვის, როგორც ქართველისათვის, ისე გურულისათვის, როგორც კახელისათვის, ისე**

მეგრელისა და ჭანისათვის, როგორც თუმ-ფშავ-ხევსურისათვის, ისე სვანისათვის, როგორც იმერლისათვის, ისე მესხისათვის“ (ინგოროყვა, I, 1963: 427); აქვე ხაზგასმითაა აღნიშნული ქართული სალიტერატურო ენის ხალხურობა.

2. პ. ინგოროყვა გამოყოფს “ერთი“ სალიტერატურო ქართულის სამ პერიოდს: ა) ძველს: IV-V - XI; საშუალოს: XI-XII-დან - XVIII-მდე; და ახალს: XVII-საუკუნის ბოლო (საბა)-XVIII-დან (გურამიშვილი) თანამედროვეობამდე.

ამ თეზისში ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესოა საშუალო და თანამედროვე ქართულთან დაკავშირებული მსჯელობა, “ქართული სალიტერატურო ენის განვითარების ისტორიაში ჩვენ გვაქვს ერთგვარი ტეხილი XVIII საუკუნის მეორე ნახევარსა და XIX საუკუნის I ნახევარში. XIX საუკუნის II ნახევარში ქართული სალიტერატურო ენის ბუნებრივი განვითარების საქმე შეაფერხა ანტონ კათალიკოზის და მისი სკოლის მოძღვრებამ ენის შესახებ. ანტონ კათალიკოზმა დანერგა ქართული ლიტერატურაში **სამი სტილის თეორია და ნაცვლად ერთიანი ქართული სალიტერატურო ენისა სამი სალიტერატურო მეტყველება დააკანონა.** ლიტერატურის ძირითადი დარგებისათვის მიღებული “მაღალი“ და “საშუალო“ (“საშუალო“ ინგოროყვასეული ფორმა) სტილის ქართული ეს იყო ხელოვნური, სქოლასტიკური ენა, რომელთაგან პირველი ძვ. ქართულის დამახინჯებულ მიბაძვას წარმოადგენდა, ხოლო მეორე - საშუალო ქართულისას.

ქართული სალიტერატურო ენის პერიოდიზაციის საკითხის თაობაზე ქვემოთ საგანგებოდ ვისაუბრებთ, ამჯერად კი ანტონ კათალიკოსის სამი სტილის თეორიის მიმართ ვიტყვი, რომ ინგოროყვას მიერ სალიტერატურო ენის დიფერენციაციისა და ხელოვნურობა-სქოლასტიკურობის სტიმულირების კრიტიკა სავსებით გასაზიარებელია არა მარტო მეცხრამეტე საუკუნის ეროვნულ-კულტურული პროცესების, არამედ თანამედროვე საქართველოს მიმართაც. რადგან **ე. წ. ფუნქციური სტილების გამოყოფისა და მომრავლების ტენდენცია** ისევე (და მეტადაც) საშიშია ქართული ენის ხალხურობისა და მთლიანობისათვის, როგორც ეს იყო მეცხრამეტე საუკუნის (ანტონის გავლენის ხანის) საქართველოსთვის.

ინგოროყვას კარგად აქვს შემჩნეული ისიც, რომ ე.წ. ახალი ქართული ერთგვაროვანი და მთლიანი ვერ იქნება მეფერამეტე-მეცხრამეტე საუკუნეების ქართული ლიტერატურის ანალიზის საფუძველზეც, რადგან ერთმანეთის გვერდით თანაარსებობს სხვადასხვა ეპოქის ქართულის ენობრივ-ლექსიკური თავისებურებები და სხვადასხვა ავტორი ერთსა და იმავე ეპოქაში სხვა-

დასხვაგვარად ეკიდება ენობრივ არჩევანს. ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმას, რომ ტერმინი **ახალი ქართული**, რომლის დასაწყისად სხვადასხვა მეცნიერი სხვადასხვა საუკუნეს მიიჩნევს, დღესაც ნაკლებად შეეფერება იმ ქართულს ამჟამინდელი მედიიდან, პოლიტიკური ტრიბუნებიდან ან თუნდაც საგანმანათლებლო სივრციდან, რომ გაისმის (სხვადასხვა მონაცემით წარმოდგება: მწერლობა, მედია, დარგობრივი ლექსიკა, ინტერნეტსივრცე...).

1. ენის პერიოდიზაციის პრობლემა უპირველეს ყოვლისა წიგნურ საფუძველს ეყრდნობა, რადგან დიფერენცირებულია მხოლოდ წერილობით მასალაში დადასტურებული მონაცემები;

2. განსხვავება პერიოდებს შორის დგინდება სხვადასხვა კრიტერიუმით, რაც გარკვეულად ობიექტურობას აქვეითებს. კ. დანელია მიუთითებს (დანელია, 2008: 521-522), რომ პერიოდიზაციის პრობლემა მარტივად ვერ გადაწყდება; “სწორედ ენის ისტორიის დეტალური შესწავლის შემდეგ შეიძლება გადაწყდეს პერიოდიზაციის პრობლემაც”. ქართულ სამეცნიერო სივრცეში პერიოდიზაციის საკითხისადმი სხვადასხვა მიდგომა არსებობდა:

ა) შანიძე, დეეტერსი, კეკელიძე, ნ. მარი, ივ. ქავთარაძე, ზ. ჭუმბურიძე, ზ. სარჯველაძე სამ პერიოდს გამოყოფენ: I - ძველი ქართული ენა (V-XI) II - საშუალო ქართული (XII-XVIII), III - ახალი ქართული (XIX-XX); სარჯველაძე სამართლიანად მიუთითებს, “რომ სალიტერატურო ენის ისტორიისა და ენის ისტორიის ამოცანები ერთმანეთს არ ემთხვევა (სარჯველაძე, 1984: 105) და იზიარებს რა შანიძისეულ პერიოდიზაციას, დასძენს: “აღნიშნული დაყოფა, რა თქმა უნდა, მიახლოებითაა, ზედმიწევნობით საზღვრის დადება ძველ, საშუალო და ახალ ქართულს შორის არ შეიძლება; მაგ., “ქილილა და დამანა” უფრო ძველ სიტყვებსა და ფორმებს ხმარობს, ვიდრე “სიბრძნე სიცრუისას” წიგნი. ესენი კი ერთისა და იმავე ეპოქის ძეგლებია“. ჩიქობავა წერს, რომ “ახალი ქართული სალიტერატურო ენა ისახება საუკუნიდან. შანიძე 1942 წელს “ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლების“ წინასიტყვაობაში წერს, რომ გრამატიკულ ნიშნებს შორის ასპექტის ჩვენება ყველაზე მნიშვნელოვანია ქართული ენის პერიოდიზაციის დასადგენად.

ბ) არნ. ჩიქობავა: I - ძველი ქართული (V-XI ს-ის ბოლო); II - ახალი - (XII- დღემდე);

გ) ჯორბენაძე: 1) საეკლესიო თხზულებათა ენა - V—XI-XII 2) XI-XII - XVII-XVIII-მდე; 3) XVIIIს 50-იანი წლებიდან (“სამი სტილის თეორია“) -XIXს-ის მეორე ნახევრამდე; 4)

XIX-ის 60-იანი წლებიდან; 5) XX ს-ის 10-20-იანი წლებიდან.

დ) დაყოფას არ ცნობენ და ერთ მთლიანობად განიხილავენ ქართულ ენას (რ. თვარაძე, ტ. ფუტყარაძე).

“უძველესი პერიოდიდან დღემდე ქართული ენის განვითარებაში არ ჩანს რაიმე სახის წყვეტილობა; სასაუბრო და სამწერლობო ენა ერთმანეთისაგან თვისობრივად არ განსხვავდება, ამდენად, პერიოდები და ეტაპები უნდა გამოიყოს არა ქართული სალიტერატურო ენის “საფეხურებრივი“ განვითარების, არამედ ქართული ენის სხვადასხვა მიკროსისტემის ფუნქციონირების მიხედვით; კერძოდ: ქართული სალიტერატურო ენის განვითარებაში არ გამოიყოფა ორი, სამი, ხუთი ან მეტი ეტაპი; V საუკუნიდან IX საუკუნემდე აქტიურად გამოიყენებოდა მხოლოდ სასულიერო მწერლობის ენა (რესპ. სტილი) და ხალხური კილოკავები; XI-XIX საუკუნეებში გვერდიგვერდ ფუნქციონირებდა სასულიერო მწერლობის “სტილი“, საერო მწერლობის “სტილი“, სამეცნიერო მწერლობის “სტილი“ და აგრეთვე, ქართული ენის მრავალრიცხოვანი ხალხური “მიკროვარიანტები კონკრეტული კილოკავების სახით“ (ფუტყარაძე, 2014: 127-135; ფუტყარაძე, 1993: 38-41).

ენის ისტორიული დაყოფის საფუძვლად ხშირად პოლიტიკურ-იდეოლოგიური გარდატეხები სახელდება, რაც ტიპური მოვლენა იყო ენათმეცნიერებაში. მაგალითად, ინგლისური ენის პერიოდიზაციის გავრცელებულ ვერსიად მიიჩნევა: ძვ. ინგლისური **მე-7 - მე-11** (1066 წ. დაიწყო ნორმანთა დაპყრობები); საშუალო (მე-12დან მე-10 საუკუნემდე (ნორმანების ბატონობის პერიოდი (როდესაც სახელმწიფო ენა არის ფრანგული, ხოლო ინგლისური ზეპირი მოხმარების ენა); ახალი (მე-16 საუკუნიდან დღემდე— აქ ორი ეტაპი გამოიყოფა: **მე-16 - მე-17 ყალიბდება ნორმები**; და გვიანი ახალი - მე-17-დან დღევანდლამდე (**როდესაც იწყება კოლონიური ექსპანსიები ამერიკაში, ავსტრალიაში, აფრიკაში**);

ენათმეცნიერებაში ორი ტერმინი გაირჩევა: ენის ისტორიის პერიოდიზაცია და სალიტერატურო ენის პერიოდიზაცია. აქ იგულისხმება პერიოდიზაცია, როგორც პროცესის კვლევის ინსტრუმენტი და შედეგი.

პერიოდიზაცია არის ბუნებრივი პირობა ისტორიული პროცესის შესწავლისა და აღქმისათვის.

უვაროვის თქმით, “პერიოდიზაციაზე უარესი მისი არარსებობაა; პერიოდიზაციის დამუშავებისას საჭიროა მისი დონეების განსაზღვრა და პერიოდების გამოყოფის კრიტერიუმთა დადგენის გზით ყოველი პერიოდის მოკლე და ტევადი დახასიათება;

პერიოდიზაცია არის სისტემატიზაციის განსაკუთრებული სახე (Виноградов, 1967: 28-53).²⁷

პერიოდიზაციის კრიტერიუმში ხან ფონეტიკაა, ხან მორფოლოგია.

პერიოდიზაციის საკითხისადმი ნაირგვარი მიდგომა არსებობს, მათ შორის საუკეთესოდ არც ერთი არაა ცნობილი, და ჩვენც, ვფიქრობთ, თავი არ უნდა შევიბოჭოთ ამა თუ იმ პრინციპის ბრმა აღიარებით. პერიოდიზაციის კრიტერიუმთა სიმრავლის საჩვენებლად დავასახელებთ ერთ-ერთს, რომელსაც აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში სამაგალითოდაც მიიჩნევდნენ მეოცე საუკუნეში. ეს არის ვ. გრიგორიევის მიერ შემოთავაზებული ენის პერიოდიზაციის განმსაზღვრელი კრიტერიუმების ნუსხა, რომელიც ამ კრიტერიუმთა სიმრავლით გამოირჩევა; გიორგიევის,²⁸ საპერიოდიზაციო კრიტერიუმებით ენის პერიოდიზაციისათვის გასათვალისწინებელია:

1. ყველაზე არსებითი ცვლილებების ქრონოლოგია;
2. ძირითადი პერიოდი უნდა მოიცავდეს 3-4 ასწლეულს მაინც;
3. ძირითად პერიოდებს შორის არის გარდამავალი მდგომარეობა ენისა, რომელიც 1-2 საუკუნეს მოიცავს.²⁹
4. უნდა მოინიშნოს მეორესხარისხოვანი პერიოდები (ფაზები) ნაკლებად მნიშვნელოვანი ნიშნებით;
5. გასათვალისწინებელია, რომ მორფოლოგიური ცვლილებები უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე ფონეტიკური, სინტაქსური ან

²⁷ В.В. Виноградов, Проблемы литературных языков и закономерностей их образования и развития, М. Наука, 1967, с.28-53; სხვათა შორის, ვინოგრადოვის ამ ნაშრომის დასაწყისი მთლიანად ეძღვნება ჩიქობავას *Введение в языкознание* (ч.1, М. 1953) -ს კრიტიკას; მის ერთ-ერთ ნაკლად იმაც აცხადებს, რომ ზეპირი ენა და საერთო სახალხო ენა სხვადასხვა რამედ აქვს გამოცხდებული, რაც დიალექტებისადმი მიდგომაში იწვევს წინააღმდეგობასო. ნაკლად უთვლის იმასაც, რომ, მისი აზრით, ჩიქობავა მკაფიოდ არ განასხვავებს ტერმინებს: “სალიტერატურო ენა“ და “მხატვრული ლიტერატურის ენა“, “წერილობითი ენა“, დამწერლობის მქონე ენა და ა.შ. და ხაზგასმით ამბობს, “ჩიქობავა არ არის მყარი ტერიტორიული დიალექტების მიმართ დამოკიდებულებაშიო“.

²⁸ Славистический сборник по случаю IV международного конгресса на славистике...https://portalus.ru/modules/linguistics/rus_readme.php?subaction=showfull&id=1106134747&archive=1446303298&start_from=&ucat=&

²⁹ Language periodization and the concept "middle"

სიტყვაწარმოებითი, თუმცა ეს უკანასკნელი უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე - ლექსიკური ცვალებადობა;

6. ნებისმიერი ენობრივი ცვლილების პროცესი შეიძლება გაგრძელდეს ძალიან დიდხანს, თუმცა მარტო გარდამავალ პერიოდში შეიძლება ჩანასახის დანახვა, ოღონდ შედეგი ახალი პერიოდის დასაწყისში უნდა ჩანდეს;

7. პერიოდიზაცია ან მთელ ენას ეხება ან მარტო სალიტერატურო ენას;

ამის გარეშე პერიოდიზაცია საიმედო არაა, გიორგიევის აზრით, ისევე, როგორც არასწორია ძველი ენის დაპირისპირება პრაქტიკულ ენასთან; ნუ დავივიწყებთ, რომ ევროპაში ნორმირების ყველაზე ადრინდელ მცდელობებს მე-16 ს-ს უკავშირებენ.

იგივე გიორგიევი სალიტერატურო ენის ჩამოყალიბების 5 პირობას ასახელებს:

1. სხვისი ენის როლი სალიტერატურო ენის განვითარებაში (მაგ. თურქეთში არაბული);

2. ძველი ენის (წიგნურის) განსხვავება ახლისაგან (ბერძნული, სომხური);

3. საკუთარი სალიტერატურო ენის განვითარება სხვა, უცხო ენის არსებობის ვითარებაში (მაგ., ლათინური დიალექტები და ესპანური);

4. ნორმები და მხატვრული ლიტერატურა;

5. ენის ფუნქციონირების სფეროები;

6. დიალექტებისა და სალიტერატურო ენის ურთიერთობა.

ცხადია, პერიოდიზაციის საკითხი მნიშვნელოვანია, რადგან მეცნიერებისათვის სამუშაოდ აუცილებელია საკვლევი საკითხის გარკვეული შემოსაზღვრულობა დროსა და სივრცეში. მაგრამ ამ მისწრაფებამ არ უნდა შეიწიროს ენობრივი მთლიანობის იდეა, ცხადია, თუკი ასეთი მთლიანობა არსებობს. ოდესღაც ქართული მწერლობის პერიოდიზაციას საფუძვლად დაედო სოციალურ-ეკონომიკური ფორმაციების განვითარება-ცვლის ხანგრძლივობები, რაც, ვფიქრობთ, მაინც საბჭოური იდეოლოგიის გავლენით კლასობრივი თემატიკის ხაზგასმას უნდა უკავშირდებოდეს. ენის პერიოდიზაციასაც, ვფიქრობთ, საფუძვლად უძევს რელიგიური აზროვნებისა და საეკლესიო ინსტიტუციიდან განათლება-კულტურის გამოცალკევების აქცენტირება, რაც ასევე ვერ ჩაითვლება ლინგვისტურ მახასიათებლად. ის რომ “უშუანიკის წამების” ენა, გაცილებით მსუბუქია, ვიდრე ჩახრუხადის ან “ქილილა და დამანასი”, შეუიარაღებელი თვალთაც კარგად ჩანს. რომელიღაც ერთი მორფოლოგიური ფაქტის ცვალებადობამ დროში (მაგ. ასპექტის) მართლაც შეიძლება გრამატიკოსთათვის სამუშაო საზღვრად ივარგოს, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ ენის ზოგადი პერიოდიზების უმთავრესი კრიტერიუმის როლი წარმატებით იკისროს.

მნიშვნელოვანია ის ასპექტიც, რომ კრიტიკულები ისტორიულ (ვერტიკალურ) ჭრილში ენის (მით უფრო, ოდენ სალიტერატუროსი) კლასიფიკაციისა და ჰორიზონტალურ ჭრილში ენის ნაირსახეობათა კლასიფიკაციისა (ოდენ დიალექტები სალიტერატურო ენის მიმართ) ერთმანეთს არ ემთხვევა და უამრავ კითხვას ბადებს.

დასკვნისათვის:

ქართულმა ფილოლოგიურმა მეცნიერებამ წარმატებით გაიარა მსოფლიო ფილოლოგიური აზრის განვითარების ყველა საფეხური; შეძლო ყოველ ცალკეულ ეპოქაში ქართული ენალიტერატურის მიმართ მაშინდელი ცოდნისა და ტენდენციებისათვის მაქსიმალურად შესაბამისი ადგილი და დახასიათება მიეცა და მომდევნო ცოდნის საფეხურებისათვის მოემზადებინა უკვე დამუშავებული წანამძღვრები, ხშირ შემთხვევაში კი განეჭვრიტა ახალი ტენდენციების ბუნება და ქართული ფილოლოგიის ახალი გზა. პავლე ინგოროყვა ამ მხრივ გამორჩეული ფიგურაა, დიდი სამეცნიერო კომპეტენციითა და ალლოთი, რომელსაც დიდი ინტერესითა და მადლიერებით ვუბრუნდებით მისი დაბადებიდან 125-ე წელსაც.

დამოწმებული ლიტერატურა:

ინგოროყვა, 1963: ინგოროყვა, პ. თხზ. სრული კრებული, ტ. I, გამომც. საბჭოთა საქართველო, თბ., 1963;

სარჯველაძე, 1984: სარჯველაძე, ზ. ქართული სალიტერატურო ენის ისტორიის შესავალი, განათლება, თბ., 1984

დანელია, 2008: დანელია, კ. ქართული სალიტერატურო ენის ისტორია და პერიოდიზაცია, ენციკლოპედია “ქართული ენა“, გამომც. ეროვნული მწერლობა, თბ., 2008

ფუტყარაძე, 2014: ფუტყარაძე, ტ. ქართველოლოგიის შესავალი, საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი, თბ., 2014;

ფუტყარაძე, 1993: ფუტყარაძე, ტ. ქართული სალიტერატურო ენის განვითარებაში ეტაპების გამოყოფის მიზანშეწონილობის შესახებ, ქუთაისის სახ.უნი-ის 60 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო სამეცნიერო კონფერენციის მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები, ქუთაისი, “ქუთაისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა“; 1993

Manana Tabidze

Georgian Language Periodization and New Georgian Literary Language

Certain time and space boundaries are required to perform scientific work on the language periodization. Durations within which development and change of the social-economic formations took place represented the basis of the Georgian language periodization, which, we believe, should be linked to the classical theme of highlighting the influence of the Soviet ideology. We believe that detaching education and culture from religious judgement and ecclesiastical institution is the basis of the language periodization, which cannot also be regarded as a linguistic characteristic of this process. It is obvious that the language of 'the Martyrdom of the Holy Queen Sushanik' is much lighter than Chakhrukhadze or 'Kilila and Damana'. Variability of some of the morphological features in time (e.g., aspect) can actually be used as a grammatical boundary, but this does not mean that it can play the role of the main criterion for language periodization.

It is also important that the criteria of historical (vertical) dimension and horizontal dimension of the language classification (especially of the literary language) do not coincide with each other that evokes a lot of questions.

Pavle Ingorokva, who has played exceptional role in the development of Georgian philological thought, is distinguished not only by very interesting research but also by stimulating new ideas through critical assessment of existing perspectives. The article refers to the version of the Georgian literary language periodization proposed by Ingorokva.